

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

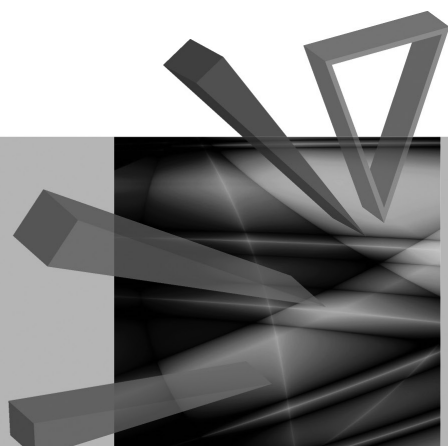
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 1



Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-400-4 (tom 1)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk , Współpraca gospodarcza na pograniczu polsko-czeskim – aspekty przestrzenne i instytucjonalne.....	13
Marzena Adamczyk , Rola Rady Stabilności Finansowej w zapobieganiu kryzysom finansowym.....	24
Eric Ambukita , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim	33
Anna Barwińska-Małajowicz , Absolwenci szkół wyższych w kontekście (nie)dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Analiza porównawcza na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech	43
Zbigniew Bentyn , Kryzys polityczny i jego logistyczne konsekwencje dla międzynarodowej sieci dostaw	54
Zbigniew Binek , Minimalizacja kosztów wprowadzenia euro w Polsce – doświadczenia krajów wchodzących do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz rozwiązania własne	64
Joanna Bogolębska , Doświadczenia gospodarki światowej ze stanami globalnych nierównowag płatniczych w kontekście ich kryzysogenności.....	74
Jarosław Brach , Pozycja polskich międzynarodowych drogowych przewoźników ładunków na europejskim rynku drogowego międzynarodowego transportu towarowego – przyczyny sukcesu	85
Magdalena Broszkiewicz , Kreowanie wartości dla akcjonariuszy jako instrument rozwoju i kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej współczesnych rynków kapitałowych.....	105
Dominika Brzęczek-Nester , Pozycja konkurencyjna polskiego przetwórstwa przemysłowego w kontekście wyników handlu zagranicznego w latach 2006-2011	115
Katarzyna Brzozowska , Wpływ kryzysu finansowego na otoczenie regulacyjne biznesu we Włoszech	125
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> jako instrument zarządzania płynnością finansową w transnarodowych korporacjach	135
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA jako alternatywna forma integracji gospodarczej. Z perspektywy krajów postkomunistycznych	144
Anna Chrzęściewska , Determinanty rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Indiach.....	157
Anna Czech , Kryzysy energetyczne we współczesnym świecie	167
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w warunkach kryzysu	175

Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Polityka antykryzysowa Federacji Rosyjskiej na obszarze Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej	184
Małgorzata Czermińska , Swobody rynku wewnętrznego oraz wspólna polityka konkurencji Unii Europejskiej a konkurencyjność przedsiębiorstw...	195
Małgorzata Domiter , Znaczenie globalnych reguł prowadzenia wymiany handlowej ze szczególnym uwzględnieniem KNU dla krajów rozwijających się	208
Jerzy Dudziński , Uwagi o działalności inwestorów finansowych na rynkach towarowych.....	223
Bartosz Fortuński , Czy energetyka światowa integruje się z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej?.....	234
Elżbieta Golemska , Nowe metody zarządzania logistyką międzynarodową w procesie umiędzynarodawiania polskich przedsiębiorstw	244
Eugeniusz Gostomski , Proces tworzenia unii bankowej w krajach Eurolandu	256
Małgorzata Graćik-Zajackowski , <i>Fair trade</i> : szansa czy zagrożenie dla rozwoju krajów Południa?	267
Tomasz Gutowski , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako główny sposób inwestowania korporacji transnarodowych w Polsce	277
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , Od uniwersytetu średniowiecznego do uniwersytetu trzeciej generacji	287
Rafał Hryniewiecki , Dyplomacja energetyczna – pomiędzy teorią a praktyką	298
Małgorzata Janicka , Liberalizacja przepływów kapitałowych wobec ewolucji międzynarodowego systemu walutowego	308
Anna H. Jankowiak , Japoński model komunikacji biznesowej a otwarcie japońskiej gospodarki na globalizację	319
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Zmiany na lokalnych rynkach pracy województwa podkarpackiego w aspekcie przeobrażeń trójsektorowej struktury zatrudnienia	327
Dorota Jarema , Odpowiedź ASEM na światowy kryzys finansowy	337
Bohdan Jeliński , Fundamentalne konsekwencje kryzysu gospodarki globalnej	346
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , Kryzys finansowy 2008 – analiza percepcji kryzysu przez społeczeństwo europejskie	357
Barbara Klimas , Kryzys państwa opiekuńczego i trudności w ograniczaniu społecznych funkcji państwa	368
Artur Klimek , Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących do Polski	378
Karolina Klupś , Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie oraz ukraińskich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2013	388
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Wpływ kryzysu na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw polskich	400
Agnieszka Konopelko , Polityka Unii Europejskiej wobec krajów regionu Kaukazu Południowego w kontekście globalnego kryzysu finansowego ..	410

Radosław Koszewski , Wykorzystanie zbiorów rozmytych w selekcji kandydatów do aliansu	421
Patrycja Krawczyk , Wpływ kryzysu rynków finansowych i bankowych w XXI wieku na ocenę ratingową wybranych państw	429
Anetta Kuna-Marszałek , Budowa powiązań nauki z biznesem – przegląd badań.....	439
Jarosław Kuśpit , Efekty ekonomiczne Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej w okresie kryzysu gospodarczego	450
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Kraj pochodzenia produktu we współczesnej gospodarce.....	459
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innowacyjność a konkurencyjność międzynarodowa polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wyniki badań.....	469
Marek Maciejewski , Wiarygodność kredytowa państw w obliczu kryzysu finansów publicznych	480
Agnieszka Majka , Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego.....	493
Dominika Malchar-Michalska , Międzynarodowy handel zbożem w krajach o niskim dochodzie i deficycie żywnościowym w obliczu światowego wzrostu cen żywności w latach 2006-2011	502
Arkadiusz Malkowski , Rola zarządzania strategicznego w budowaniu konkurencyjnego regionu transgranicznego na przykładzie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013	513
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Creating a competitive region on the example of Pomerania Euroregion	523
Witold Małachowski , Polityka antykryzysowa Niemiec a integracja europejska	533
Jakub Marszałek , Emisja obligacji zamiennych w warunkach światowego kryzysu finansowego	545
Grzegorz Mazur , Nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych Unii Europejskiej	555
Lidia Mesjasz , Doświadczenia historyczne w zakresie niewypłacalności państw – wnioski dla współczesnej polityki gospodarczej.....	566
Joanna Michalczyk , Główne przesłanki bezpieczeństwa żywnościowego Polski i próba jego pomiaru.....	577
Wawrzyniec Michalczyk , Znaczenie wymiany wewnątrzgałęziowej w polskim handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi	592
Bartosz Michalski , Zaawansowanie technologiczne polskiego eksportu w pierwszej dekadzie XXI wieku	607

Tomasz Michałowski , Kryzys zadłużeniowy w strefie euro a trwałość relacji kursowej euro/frank CFA.....	619
Ewa Mińska-Struzik , Bariery rozwoju eksportu w polskich przedsiębiorstwach wysokiej techniki – wyniki badań własnych	630

Summaries

Franciszek Adameczuk , Economic cooperation in Polish-Czech border – spatial and institutional aspects.....	23
Marzena Adamczyk , The role of Financial Stability Board in preventing financial crises	32
Eric Ambukita , Foreign direct investment in Wielkopolska Voivodeship	42
Anna Barwińska-Małajowicz , High schools graduates in the context of (not) adjusting of educational offer to the employer expectations. Comparative analysis on the example of chosen regions in Poland and Germany	53
Zbigniew Bentyn , The political crisis and its logistic implications for international supply network	63
Zbigniew Binek , Minimizing the costs of introduction of euro in Poland – experience of countries entering the European Union in 2004 and own solutions.....	72
Joanna Bogolebska , The experience of global economy with global imbalances as a crisis-breeding element.....	84
Jarosław Brach , The position of Polish international road freight carriers on the European market of international road freight hauling – reasons behind the success	104
Magdalena Broszkiewicz , Creating value for shareholders as an instrument of growth and development of the investment attractiveness of modern capital markets.....	114
Dominika Brzęczek-Nester , Competitive position of Polish manufacturing in the context of foreign trade performance in the period 2006-2011	124
Katarzyna Brzozowska , The impact of financial crisis on the regulation environment in Italy	134
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> as a tool for liquidity management in transnational corporations	143
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA as an alternative form of economic integration. From the perspective of the post-communist countries.....	156
Anna Chrzęściewska , Determinants of foreign direct investment development in India.....	166
Anna Czech , Energy crises in contemporary world.....	174
Wioletta Czemiel-Grzybowska , Sources of financing small and medium enterprises in Europe during the crisis	183
Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Anti-crisis policy of the Russian Federation in the area of the Eurasian Economic Community	194

Małgorzata Czerwińska , Freedom of the internal market and the common EU competition policy and competitiveness of companies.....	207
Małgorzata Domiter , The importance of global trading rules with special regard to the Most Favoured Nation clause for developing countries.....	222
Jerzy Dudziński , Remarks on financial investors' engagement on commodity markets.....	233
Bartosz Fortuński , Is the global energy integrates with EU energy policy objectives?	243
Elżbieta Golemska , New methods of logistics management in the internationalization of Polish firms.....	255
Eugeniusz Gostomski , The process of creating the banking union in the eurozone	266
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski , Fair trade: an opportunity or a threat for the development of the South?	276
Tomasz Gutowski , Foreign direct investments as the main way of transnational corporations' investments in Poland.....	286
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , From the medieval university to the university of the third generation.....	297
Rafał Hryniewiecki , Energy diplomacy – theoretical framework and practical applications	307
Małgorzata Janicka , The liberalization of capital flows in the presence of the evolution of the international monetary system.....	318
Anna H. Jankowiak , Japanese business communication model and the opening of the Japanese economy to the process of globalization	327
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Changes on the local labor markets of the Podkarpackie Voivodeship in terms of the transformation of the three-sector structure of employment.....	336
Dorota Jarema , ASEM response to the global financial crisis	345
Bohdan Jeliński , Main consequences of global economy crisis	356
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , The crisis of 2008 – analysis of European society's perception of the phenomenon.....	367
Barbara Klimas , Crisis of the welfare state and difficulties in limiting the social functions of the state.....	377
Artur Klimek , Inflows of foreign direct investment from emerging economies to Poland.....	387
Karolina Klupś , Foreign direct investment in Ukraine and the Ukrainian foreign investment flows in the years 2004-2013	399
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Impact of economic crisis on Polish outward FDI	409
Agnieszka Konopelko , The European Union policy towards the countries of the South Caucasus region in the context of the global financial crisis.....	420
Radosław Koszewski , The use of fuzzy sets in the selection of candidates to an alliance	428

Patrycja Krawczyk , Impact of the crisis on financial and banking markets in the 21 st century on the rating of selected countries.....	438
Anetta Kuna-Marszałek , Building cooperation between science and business – literature review	449
Jarosław Kuśpit , Economic effects of the European Neighborhood Policy of the European Union towards the countries of Eastern Europe during the economic crisis	458
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Country of origin of a product in the modern economy	468
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innovativeness and international competitiveness of Polish industry. Research outcomes	479
Marek Maciejewski , The reliability of the states in the face of public finance crisis	492
Agnieszka Majka , Diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship.....	501
Dominika Malchar-Michalska , International cereal trade in Low-Income Food-Deficit Countries in the context of the world food price surge 2006-2011 ..	512
Arkadiusz Malkowski , Strategic management in building the competitive region on the example of Cross-border Co-operation Operational Programme of the Republic of Poland and the Czech Republic 2007-2013....	522
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Budowa konkurencyjnego regionu na przykładzie Euroregionu Pomerania.....	532
Witold Malachowski , Anti-crisis policy of Germany and European integration	544
Jakub Marszałek , Convertible bonds issuance in the time of world financial crisis	554
Grzegorz Mazur , A new shape of the Generalised System of Preferences of the European Union	565
Lidia Mesjasz , State insolvency – historical experience and lessons for current economic policy.....	576
Joanna Michalczyk , Main determinants of Poland’s food security and an attempt of its measuring	591
Wawrzyniec Michalczyk , The importance of intra-industry exchange in Polish foreign trade in agri-food products	606
Bartosz Michalski , Technological advancement of Polish exports in the first decade of the 21 st century	618
Tomasz Michałowski , Debt crisis in the eurozone and the sustainability of the euro/CFA franc rate.....	629
Ewa Mińska-Struzik , Barriers for exporting activities in Polish high-tech enterprises – own study results	640

Artur Klimek¹

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

NAPŁYW BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH Z KRAJÓW WSCHODZĄCYCH DO POLSKI

Streszczenie: Artykuł ten został poświęcony przedstawieniu wyników analizy bezpośrednich inwestycji zagranicznych dokonywanych w Polsce przez korporacje z krajów wschodzących. Zjawisko to zyskało na znaczeniu w związku z rozwojem dużych gospodarek wschodzących, które stały się w ostatnich latach liczącymi się źródłami inwestycji lokowanych za granicą, osiągając wartości liczone w setkach miliardów euro. Wśród pomocniczych zagadnień badawczych należy wymienić wielkość i strukturę branżową napływającego kapitału oraz potencjalne efekty dla gospodarki Polski. Wnioskowanie zostało oparte na analizie napływu BIZ do Polski oraz wyników finansowych wybranych spółek kontrolowanych przez podmioty mające siedziby w krajach wschodzących.

Słowa kluczowe: korporacje transnarodowe, kraje wschodzące, bezpośrednie inwestycje zagraniczne.

1. Wstęp

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) napływające do gospodarki oddziałują z reguły pozytywnie na wzrost zatrudnienia, rozwój handlu zagranicznego oraz mogą być źródłem zaawansowanej techniki. Korzyści płynące z BIZ powodują, że wprowadzono wiele zachęt dla przedsiębiorstw zagranicznych zainteresowanych ulokowaniem swojej działalności w Polsce. Do tych udogodnień należą przywileje związane z funkcjonowaniem w specjalnych strefach ekonomicznych czy też rządowe granty. Aby ułatwić rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce przez inwestorów zagranicznych, powołano Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ). Rola tej instytucji polega, między innymi, na promocji kraju jako atrakcyjnego miejsca prowadzenia działalności gospodarczej i docieraniu z taką informacją do potencjalnych inwestorów. Do listy języków,

¹ Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki, przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/01/D/HS4/01204. Autor publikacji korzysta ze wsparcia finansowego Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w ramach stypendium START.

w których dostępne są informacje przygotowywane przez PAiiIZ, dołączyły również chiński i rosyjski. To stanowi wyraźne świadectwo nakierowania starań w pozyskaniu kapitału również w dużych krajach wschodzących, a nie tylko w krajach o zaawansowanych gospodarkach. Wynika to z faktu, że duże gospodarki wschodzące stały się w ostatnich latach liczącymi się źródłami inwestycji lokowanych za granicą, osiągając wartości liczone w setkach miliardów euro.

W opracowaniu tym uwaga zostanie skupiona właśnie na tych nowych źródłach kapitału w formie BIZ. Wśród pomocniczych zagadnień badawczych należy wymienić wielkość i strukturę branżową napływającego kapitału oraz potencjalne efekty dla polskiej gospodarki. Wnioskowanie zostanie oparte na wynikach analizy napływu BIZ do Polski oraz wyników finansowych wybranych spółek kontrolowanych przez podmioty mające siedziby w krajach wschodzących.

W literaturze dotyczącej wpływu BIZ na gospodarkę goszczące obecny jest pogląd, że efekty różnią się w zależności od poziomu rozwoju gospodarczego kraju inwestora oraz jakości otoczenia instytucjonalnego obu krajów². Jako jeden z argumentów na rzecz zróżnicowanego wpływu przywołać należy „solidarność” występującą między państwami o podobnym poziomie rozwoju³. Dla zobrazowania tego zjawiska można przywołać chińskie inwestycje w Afryce. Państwo Środka stało się w tym przypadku nie tylko dostawcą kapitału na rozwój przemysłu wydobywczego, którego celem jest zaspokajanie potrzeb surowcowych chińskiej gospodarki. Inwestycje kierowane są również na projekty infrastrukturalne i rozwojowe, mające podkreślić obopólne korzyści dla partnerów⁴.

Inwestycje napływające z wschodzącej Azji bardzo silnie związane są z rolą państwa w gospodarce. W takich wypadkach konieczne są porozumienia polityczne na wysokim szczeblu. Tłumaczy to, dlaczego Chiny, Indie czy też kraje z Azji Południowo-Wschodniej stały się częstym celem wizyt polskich władz. Przykładem może być wizyta prezydenta Bronisława Komorowskiego i licznej delegacji w Chinach w 2011 roku⁵. Z kolei premier Donald Tusk brał udział w Polsko-Indyjskim Forum Inwestycyjnym poświęconym wzajemnym inwestycjom⁶.

Podobne zależności polityczne występują w odniesieniu do rosyjskich inwestycji zagranicznych dokonywanych przez największe przedsiębiorstwa będące pod kontrolą władz. Zatem oprócz aspektu ekonomicznego pojawiają się tutaj aspekt dyplomatyczny i cele polityczne, które nie są łatwo mierzalne. W związku z tym

² A. Klimek, *Oddziaływanie korporacji transnarodowych z krajów wschodzących na gospodarkę goszczące*, Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej SGH nr 29, 2011, s. 200-210.

³ A. Goldstein, *Multinational Companies from Emerging Economies*, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2009, s. 105.

⁴ C. Alden, *China in Africa*, „Survival”, vol. 47, Issue 3, 2005, s. 147-164.

⁵ W. Lorenz, *Prezydent rusza z misją do Chin*, Rzeczpospolita, 14.12.2011, <http://www.rp.pl/artykul/769937.html> [dostęp: 03-02-2013].

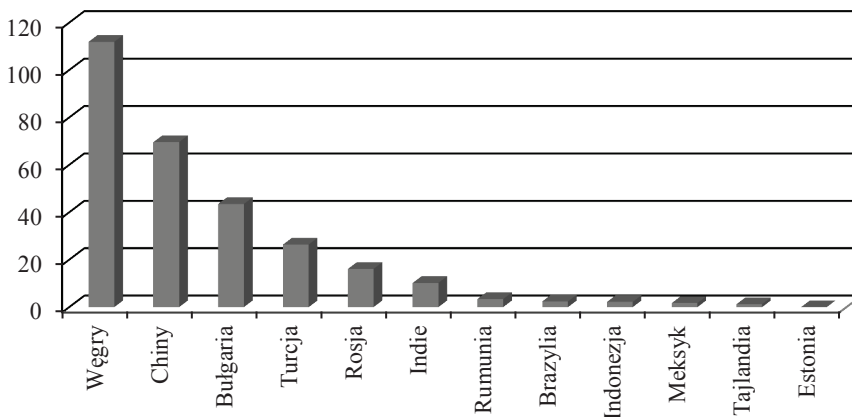
⁶ *Wizyta premiera w Azji*, KPRM, 05.09.2010, <http://www.kprm.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/wizyta-premiera-w-azji.html> [dostęp 03.02.2013].

nasuwa się również pytanie o wpływ tego typu projektów na polską gospodarkę i stosunki dwustronne między krajami macierzystym i goszczącym.

Oprócz poziomu makro, wpływ BIZ na kraj goszczący zależy jest również w znaczącym stopniu od rodzaju działalności, która jest przedmiotem inwestycji⁷. Innego oddziaływania należy oczekiwać w wyniku inwestycji polegającej na wytwarzaniu produktów charakteryzujących się dużą intensywnością technologiczną, a zupełnie inne efekty powodowane są przez rozwój działalności polegającej na prostym montażu komponentów.

2. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski

Atrakcyjne położenie geopolityczne sprawia, że Polska jest kluczowym miejscem lokowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Europie Środkowej i Wschodniej. W roku 2011 suma napływu BIZ wyniosła ponad 13 mld EUR i była jedną z najwyższych wartości w historii⁸. Wśród krajów, z których napłynęło najwięcej kapitału, dominują kraje wysoko rozwinięte, takie jak Luksemburg, Hiszpania i Niemcy. Natomiast kraje wschodzące zainwestowały w tym samym roku zaledwie 289,8 mln EUR (rys. 1). Co więcej, inwestorzy z niektórych krajów wschodzących wycofali wcześniej zainwestowany kapitał. Spośród 24 gospodarek, które zostały poddane analizie, aż w 7 przypadkach odnotowano dezinvestycje.



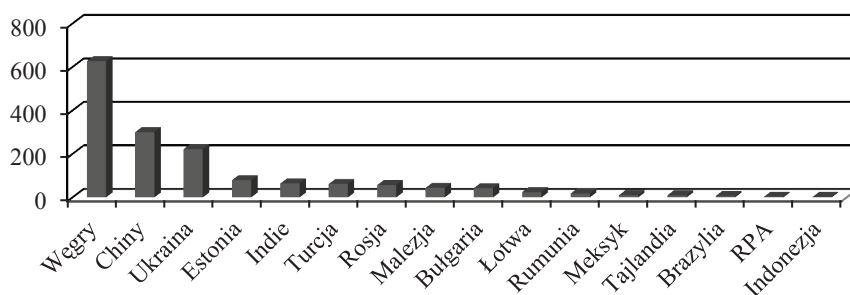
Rys. 1. Napływ BIZ do Polski z krajów wschodzących w roku 2011 (w mln EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

⁷ M. Blomström, A. Kokko, *How foreign investment affects host countries*, The World Bank Policy Research Working Paper Series no. 1745, 1997.

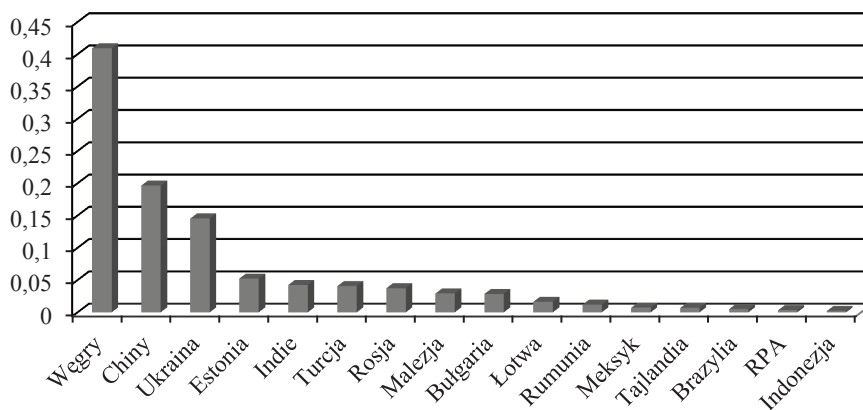
⁸ *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2011 roku*, Narodowy Bank Polski, 29-10-2012, http://www.nbp.pl/publikacje/zib/zib_2011_n.pdf [dostęp 03-02-2013].

Wśród krajów wschodzących można wyróżnić dwa podstawowe źródła kapitału. Jednym z nich są pobliskie kraje regionu, natomiast druga grupa składa się z dużych gospodarek wschodzących, takich jak Chiny, Indie i Turcja. Jednak w drugim przypadku inwestycje w Polsce nie stanowią znaczącego udziału w łącznej wartości odpływających BIZ tych krajów. Dla przykładu wartość chińskich inwestycji w Polsce była znikoma w porównaniu z całkowitą wartością chińskich BIZ, które w roku 2011 wyniosły ponad 65 mld USD⁹. Świadczy to zarówno o niewykorzystywaniu ogromnego potencjału dalekowschodniego partnera przez energiczne przyciąganie nowych projektów, jak i o drugoplanowej roli naszego kraju i regionu w strategii chińskich korporacji.



Rys. 2. Stan zobowiązań Polski z tytułu BIZ wobec krajów wschodzących na koniec 2011 roku (w mln EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.



Rys. 3. Udział BIZ z krajów wschodzących w całkowitej wartości (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

⁹ *World Investment Report 2012*, United Nations Conference on Trade and Development, New York and Geneva 2012, s. 5.

Napływ BIZ z krajów wschodzących jest obecnie w początkowym stadium rozwoju. Świadczy o tym wartość inwestycji w roku 2011 w stosunku do całkowitej wartości napływu. W przypadku Chin na 300 mln EUR, które łącznie napłynęły do Polski, wartość z roku 2011 stanowiła prawie 25% tej sumy.

Liczba krajów wschodzących, z których do końca 2011 roku napłynęło co najmniej 1 mln EUR, wynosi zaledwie 16 (rys. 2). Świadczy to o małej skali inwestycji, szczególnie z oddalonych lokalizacji. Oznacza to, że całkowity napływ BIZ przedstawia podobny obraz do sytuacji z roku 2011.

Ograniczone znaczenie BIZ z krajów wschodzących potwierdza udział poszczególnych krajów w wartości zainwestowanego kapitału w Polsce (rys. 3). Żaden z krajów wschodzących nie przekroczył wartości 0,5%.

3. Kluczowi inwestorzy zagraniczni z krajów wschodzących

Bardziej szczegółowy obraz zjawiska napływu BIZ z krajów wschodzących wyłania się w wyniku analizy największych projektów inwestycyjnych w wykonaniu korporacji transnarodowych (KTN) z wybranych gospodarek (tab. 1). W większości przypadków rodzaj działalności pokrywa się z listą kluczowych branż, w których kraje te mają znaczące przewagi na arenie międzynarodowej. W przypadku Indii najwięksi inwestorzy reprezentują działalność polegającą na outsourcingu usług obejmujących różne obszary biznesowe. Z kolei firmy rosyjskie zajmują się dystrybucją oraz transportem gazu i produktów ropopochodnych. Inwestorzy z Ukrainy to przedstawiciele przemysłu ciężkiego wytwarzającego głównie produkty stalowe. Z punktu widzenia gospodarki Polski taki podział rodzajów działalności przynosi znaczące implikacje. Po pierwsze, wśród największych inwestorów bezpośrednich dominują przedsiębiorstwa zajmujące się wytwarzaniem dóbr przemysłowych. Związane są one z tradycyjnymi przemysłami, które do niedawna stanowiły trzon polskiego sektora wytwórczego. Dzięki napływowi tych inwestycji utrzymana została część miejsc pracy w przemysłach, które zostały głęboko dotknięte w okresie przemian ustrojowych. Dotyczy to przemysłu stocznioowego czy też hutniczego. Z drugiej strony, coraz więcej firm reprezentuje sektor usług, który jest ważny z punktu widzenia tworzenia nowych miejsc pracy. Zatrudnienie znajdują tam osoby z wyższym wykształceniem, których liczba w Polsce znajduje się na wysokim poziomie. Tego typu inwestycje pozwalają na zmniejszenie liczby bezrobotnych, szczególnie wśród młodych osób. Co więcej, mogą to być również projekty będące źródłem nowej wiedzy.

Wśród inwestorów zagranicznych dominują branże charakteryzujące się niskim poziomem zaawansowania technologicznego. Jest to cechą wielu KTN z krajów wschodzących. Na liście największych inwestorów przemysłowych jedynie TPV Technology, AvtoZAZ i GedeonRichter reprezentują rodzaje działalności o znaczącej intensywności technologicznej.

Działalność niektórych firm z krajów wschodzących związana jest z procesami prywatyzacyjnymi w Polsce. Przykładem może być udział ukraińskiej firmy grupy

Tabela 1. Najwięksi inwestorzy bezpośredni w Polsce z krajów wschodzących

Nazwa inwestora	Kraj	Rodzaj działalności
IT Stefanini	Brazylia	usługi informatyczne
Haoneng Packaging	Chiny	usługi drukarskie
LiuGong Machinery	Chiny	produkcja maszyn i urządzeń
Shanxi Yuncheng Plate-making Group	Chiny	usługi drukarskie
Sino Frontier Properties Ltd.	Chiny	budownictwo
Suzhou Victory Precision Manufacture Co	Chiny	produkcja tworzyw sztucznych
TPV Technology Ltd	Chiny	produkcja odbiorników telewizyjnych
International Container Terminal Services	Filipiny	transport morski
CSS Corporation	Indie	usługi przetwarzania danych
Essel Propack Ltd.	Indie	produkcja tworzyw sztucznych
HCL	Indie	usługi przetwarzania danych
KPIT Cummins Infosystems Ltd.	Indie	usługi konsultingowe
Rishabh Instruments PVT Ltd.	Indie	produkcja urządzeń przemysłowych
UFLEX LIMITED	Indie	produkcja wyrobów chemicznych
Wipro	Indie	usługi przetwarzania danych
Maxima Grupe	Litwa	sprzedaż detaliczna
Severstallat	Łotwa	produkcja rur
Cemex	Meksyk	produkcja cementu
Kaspersky Lab	Rosja	usługi informatyczne
OAo Gazprom	Rosja	transport rurociągowy
OAo Lukoil	Rosja	sprzedaż paliw
Dallas Corporations Sp. z o.o.	Turcja	produkcja odzieży
Koç Holding	Turcja	sprzedaż hurtowa
Mesa Mesken A.S.	Turcja	zarządzanie nieruchomościami
Polimer Kaucuk Sanayi Ve Pazarlama A.S.	Turcja	produkcja wyrobów gumowych
Yenigun Construction Industry and Commerce Inc.	Turcja	usługi inżynierskie
AvtoZAZ	Ukraina	produkcja pojazdów
Gdańsk Shipyard Group	Ukraina	budowa i naprawa statków
Industrial Union of Donbass (ISD)	Ukraina	produkcja wyrobów stalowych
BorsodChem Rt.	Węgry	produkcja wyrobów chemicznych
E-Star Alternative Plc	Węgry	produkcja i dystrybucja energii
Gedeon Richter Ltd.	Węgry	produkcja farmaceutyczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PAIiIZ.

metalurgicznej Industrialnyj Sojuz Donbasa (ISD) w projekcie restrukturyzacji Stoczni Gdańsk. ISD jest również właścicielem Huty Częstochowa i znaczącym dostawcą blach stalowych.

Druga z ukraińskich firm, AvtoZAZ, miała okazać się ratunkiem dla upadających zakładów motoryzacyjnych FSO. Przez kilka lat po przejęciu odbywała się tam produkcja samochodów, jednak już w roku 2011 taśmy montażowe opuściły ostatnie

pojazdy. Od tego momentu pojawiały się informacje o potencjalnych inwestorach, jednak bez wyraźnego skutku. Dalsze losy FSO zależą od sytuacji na europejskim rynku motoryzacyjnym, która jest bardzo trudna. Również inne duże koncerny, jak PSA, Ford czy Opel, ogłaszają programy zmniejszenia podaży swoich samochodów, co prowadzi do zamykania niektórych fabryk w Europie. Dlatego też efekty inwestycji w Polsce dokonywanych przez firmy z krajów wschodzących należy rozpatrywać w nawiązaniu do sytuacji całej branży.

Kolejną inwestycją, która zakończyła się fiaskiem, były plany uruchomienia produkcji komputerów w okolicach Legnicy przez chińską firmę Lenovo. Problemy z bankrutującym wykonawcą hal produkcyjnych stały się przyczyną wstrzymania całej inwestycji, w wyniku której miało powstać ponad tysiąc miejsc pracy¹⁰. Można te wydarzenia łączyć z kryzysem finansowym, który wybuchł w roku 2008, jednak z drugiej strony można obserwować dynamiczny rozwój firmy Lenovo na globalnym rynku.

Rozszerzeniem listy największych inwestorów w Polsce jest prezentacja danych obrazujących działalność ich spółek zależnych (tab. 2). Zestawienie to zostało przygotowane dla 24 spośród wcześniej analizowanych 32 podmiotów. Brak danych dla pozostałych przedsiębiorstw był spowodowany albo ich nieupublicznieniem, albo też zakończeniem działalności gospodarczej. Stanowi to również pewną informację odnośnie do sukcesu tych firm na polskim rynku.

Spośród podmiotów udostępniających dane największy rozmiar działalności zanotowała firma TPV Displays Polska, zajmująca się produkcją elektroniki. Wynik ten co prawda ustępował wartościom osiąganym przez największy zagraniczny podmiot z tej samej branży w Polsce, firmę LG Electronics z Korei Południowej, jednak był zbliżony do przychodów uzyskiwanych przez japońską firmę Toshiba. Oprócz pierwszej piątki największych firm kontrolowanych przez KTN z krajów wschodzących pozostałe z nich reprezentują średni lub mały rozmiar działalności. Szczególnie istotną wartością z punktu widzenia gospodarki goszczącej jest liczba zatrudnionych. Sumaryczna wartość dla analizowanych podmiotów przekracza 11 tysięcy pracowników i można ją uznać za niską w porównaniu z całością zatrudnienia w polskiej gospodarce przez podmioty z kapitałem zagranicznym. W roku 2009 było to prawie 1,5 miliona osób¹¹. Ważnym zastrzeżeniem, które należy tutaj postawić, jest ograniczony podmiotowo charakter listy opracowanej przez PAIiIZ. Z drugiej strony obejmuje ona najważniejszych inwestorów, zatem należy oczekiwać znaczącego udziału analizowanych przedsiębiorstw w ogólnych wynikach.

Oprócz inwestycji wymienionych wcześniej, znaczącą rolę w polskim przemyśle stalowym odgrywa firma ArcelorMittal, która jest zarejestrowana w Luksembur-

¹⁰ M. Grzegorzczak, *Lenovo jedną nogą w Legnickim Polu*, 25.09.2007, Puls Biznesu, <http://www.pb.pl/1302357,90702,lenovo-jedna-noga-w-legnickim-polu> [dostęp 04.02.2013].

¹¹ *List of major foreign investors in Poland*, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Warszawa 2011, s. 5.

Tabela 2. Wyniki działalności przedsiębiorstw kontrolowanych przez KTN z krajów wschodzących

Nazwa przedsiębiorstwa	Przychód (w tys. EUR)*	Liczba pracowników**
TPV Displays Polska sp. z o.o.	634 824	2 000
ISD Polska sp. z o.o.	524 678	b.d.
Lukoil Polska sp. z o.o.	358 330	1 000
Europol Gaz SA	339 039	280
Cemex Polska sp. z o.o.	227 342	1 308
Dressta sp. z o.o.	77 168	150
Stocznia Gdańsk SA	68 510	2 707
Severstallat Silesia sp. z o.o.	55 129	240
Gedeon Richter Polska sp. z o.o.	53 157	1 000
Petrochemia – Blachownia SA	50 453	115
BCT – Bałtycki Terminal Kontenerowy sp. z o.o.	29 253	500
Aldik Nova sp. z o.o.	27 055	600
Euro Power Centrum sp. z o.o.	18 940	16
Victory Technology Polska sp. z o.o.	18 309	200
Lumel SA	17 680	608
Essel Propack Polska sp. z o.o.	7 352	251
GD Poland Investments sp. z o.o.	6 570	14
Kaspersky Lab Polska sp. z o.o.	5 138	60
HCL Poland sp. z o.o.	3 736	50
Wipro Poland sp. z o.o.	3 558	5
Yuncheng (Poland) sp. z o.o.	1 130	10
Beko Polska sp. z o.o.	927	18
Dallas International sp. z o.o.	b.d.	25
Illochroma Haoneng Poland sp. z o.o.	b.d.	35

* – średnia wartość przychodów ze sprzedaży za lata 2004-2011, w których wartości zostały opublikowane.

** – najwyższa liczba pracowników w latach 2004-2011.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Amadeus.

gu, natomiast wywodzi się z Indii. Wykorzystywanie pośrednich miejsc lokalizacji sprawia, że nie zawsze inwestycja taka jest klasyfikowana zgodnie z rzeczywistym krajem pochodzenia. Pojawia się tutaj także kwestia globalnych firm, w których trudno jest określić narodowość kapitału.

4. Podsumowanie

Niniejszy artykuł został poświęcony roli bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących. Jako podstawową konkluzję można wskazać ograniczony zakres działalności przedsiębiorstw z krajów wschodzących w Polsce. Jest to o tyle zastanawiające, że Polska może stać się dla nich przyczółkiem do ekspansji w Europie Zachodniej. Biorąc pod uwagę znaczące wartości BIZ dokonywanych w gospodarce światowej przez firmy chińskie, rosyjskie czy też indyjskie, należy zwrócić uwagę na małe znaczenie Polski w ich strategiach internacjonalizacji.

Jednym z wyjaśnień tak niskiej wartości napływu BIZ z krajów wschodzących, szczególnie w stosunku do wartości reprezentowanych przez kraje wysoko rozwinięte, jest dopiero początkowe stadium ekspansji. Firmy z dużych krajów wschodzących skupiają się na projektach inwestycyjnych w dużych krajach rozwiniętych, takich jak Stany Zjednoczone, Niemcy, Wielka Brytania, lub oferujących bogactwa naturalne (kraje Afryki). Do tego momentu nie osiągnęły jeszcze znaczącego nasycenia na tych rynkach, zatem Polska jako średniej wielkości kraj europejski o przeciętnym potencjale rynkowym znajduje się na dalszych pozycjach w rankingu atrakcyjności.

Kolejne z wyjaśnień wiąże się z formą dokonywania bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez firmy z krajów wschodzących. Dominują tutaj przejęcia już istniejących przedsiębiorstw, natomiast projekty typu *greenfield* należą do rzadkości i cechują się ograniczoną skalą działalności.

Niepokojącym faktem jest fiasko niektórych projektów inwestycyjnych przez firmy z krajów wschodzących. Przy niskiej liczbie projektów oznacza to, że sposób przygotowania i przeprowadzenia niektórych inwestycji mógł zawierać błędy. Zatem badanie możliwości inwestycyjnych w Polsce zostało przeprowadzone w sposób niepełny lub nie zostały wzięte pod uwagę niekorzystne okoliczności zewnętrzne.

Podsumowując rozważania, należy wskazać na duży potencjał inwestorów z krajów wschodzących, który jeszcze nie został wykorzystany. Natomiast obserwując efekty dotychczasowych projektów, można wysnuć konkluzję, że te projekty znacząco różnią się od tych, które napłynęły z krajów wysoko rozwiniętych. W świetle przedstawionych faktów nasuwa się stwierdzenie, że inwestycje te nie wpłynęły znacząco na sytuację polskiej gospodarki.

Literatura

- Alden C., *China in Africa*, "Survival", vol. 47, Issue 3, 2005, s. 147-164.
- Blomström M., Kokko A., *How foreign investment affects host countries*, The World Bank Policy Research Working Paper Series no. 1745, 1997.
- Goldstein A., *Multinational Companies from Emerging Economies*, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2009.
- Grzegorzczak M., *Lenovo jedną nogą w Legnickim Polu*, 25.09.2007, „Puls Biznesu”, <http://www.pb.pl/1302357,90702,lenovo-jedna-noga-w-legnickim-polu> [dostęp 04.02.2013].

- Klimek A., *Oddziaływanie korporacji transnarodowych z krajów wschodzących na gospodarki goszczące*, Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej SGH nr 29, 2011, s. 200-210.
- List of major foreign investors in Poland*, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Warszawa 2011.
- Lorenz W., *Prezydent rusza z misją do Chin*, Rzeczpospolita, 14.12.2011, <http://www.rp.pl/artykul/769937.html> [dostęp: 03.02.2013].
- Wizyta premiera w Azji*, KPRM, 05.09.2010, <http://www.kprm.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/wizyta-premiera-w-azji.html> [dostęp 03.02.2013].
- World Investment Report 2012*, United Nations Conference on Trade and Development, New York and Geneva 2012.
- Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2011 roku*, Narodowy Bank Polski, 29.10.2012, http://www.nbp.pl/publikacje/zib/zib_2011_n.pdf [dostęp 03.02.2013].

INFLOWS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT FROM EMERGING ECONOMIES TO POLAND

Summary: This paper has been devoted to the presentation of the results of the analysis of foreign direct investment (FDI) inflowing from emerging countries to Poland. The phenomenon amplified its importance due to the fact that in recent years large emerging economies became significant sources of foreign investment estimated for billions of dollars. Among auxiliary research areas we can mention volume and industry pattern of inflowing projects, and expected influence on the Polish economy. The inference was based on the analysis of inflows of FDI and financial results of selected Polish companies controlled by business entities from emerging countries.

Keywords: transnational corporations, emerging countries, foreign direct investment.